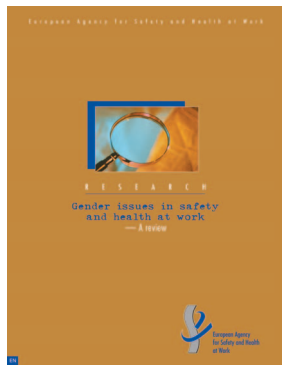

Töötervishoiu ja tööohutuse soolised aspektid Agentuuri aruande kokkuvõte

Naiste ja meeste tööelus on olulisi erinevusi, mis mõjutavad ka töötervishoidu ja tööohutust. Ühenduse töötervishoiu ja tööohutuse alase strateegia¹ üheks eesmärgiks on sooliste aspektide süvalaiendamine ehk integreerimine töötervishoiu- ja tööohutuse alastes tegevustesse. Selle strateegia toetamiseks koostas agentuur aruande, milles uuritakse tööõnnetuste ja kutsehaiguste soolisi aspekte, lünki nendega seotud teadmistes ja nende tähtsust riskide parema ennetamise juures.

Aruande põhijäreldused

- Nii naiste kui ka meeste töötingimuste parandamine vajab pidevaid jõupingutusi.
- Erinevused meeste ja naiste töötingimustes avaldavad olulist mõju tööga seotud terviseprobleemidele, mis samuti olenevalt soost erinevad. Uurimistöös ja sekkumise käigus tuleb võtta arvesse meeste ja naiste reaalseid töökohti, nende erinevat kokkupuudet ohuteguritega ja töötingimusi.
- Uurimistööd ja järelevalvet võib täiustada soolise mõõtmise süstemaatilise lülitamisega andmete kogumisse, kohandades neid töötundide arvuga (sest naistel on tavaliselt lühem tööpäev kui meestel) ja lähtudes ohuteguritega kokkupuutumise analüüsimisel tegelikult tehtavast tööst. Epidemioloogilisi meetodeid tuleb analüüsida sellest aspektist, kas neis suhtutakse mõlemasse sugupoolde võrdselt. Järelevalvesüsteemid, näiteks riikide tööõnnetuste aruanded ja küsitlusuuringud, peaksid katma tõhusalt ka naiste tööga seotud riske.
- Meestega võrreldes on naiste töötervishoiu ja tööohutusega seotud riske nii uurimistöödes kui ka ennetustegevustes alahinnatud ja arvestamata jäetud. Sellele disproportsioonile tuleb uurimistegevuses, teadlikkuse tõstmisel ja ennetustegevuses tähelepanu pöörata.
- Sooliselt neutraalse lähenemisviisi kasutamise tõttu poliitikas ja õigusaktides pööratakse naiste tööga seotud riskidele ja nende ennetamisele vähem tähelepanu ja eraldatakse selleks vähem vahendeid. Euroopa töötervishoiu ja tööohutuse alased direktiivid ei hõlma (valdavalt naissoost) kodus töötajaid. Mitteametlikult, näiteks abikaasa või elukaaslase perefarmides töötavate naiste tööd ei tarvitse õigusaktid reguleerida. Olemasolevaid ja tulevase töötervishoiu ja tööohutuse alaseid direktiive, kehtestatavaid standardeid ja hüvitamise korda tuleb analüüsida soolistest aspektidest lähtudes.
- Lähtudes praegustest teadmistest ennetuse ning sooliste aspektide arvessevõtmise kohta töötervishoius ja tööohutuses, tuleks olemasolevaid direktiive ellu viia sootundlikumalt, vaatamata sellele, et sooliste aspektide mõju on vaja veel analüüsida ja pöörata tähelepanu teadmistes esinevatele lünkadele.
- Sootundlikes sekkumistes tuleks kasutada osalusmeetodit, kaasates asjassepuutuvaid töötajaid ja lähtudes tegelike tööolukordade uurimisest.
- Naiste töötervishoiu ja tööohutuse parandamist ei saa vaadelda eraldi laiematest töökohal ja ühiskonnas esineva diskrimineerimise küsimustest. Tööhõives võrdsuse taotlemine peaks hõlmama ka töötervishoiu ja tööohutuse küsimusi. Tegevused, mis on mõeldud

töötervishoiu ja tööohutuse süvalaiendamiseks teistesse poliitikalavaldkondadesse, näiteks rahvatervise ja ettevõtete sotsiaalse vastutuse alased algatused, peaksid sisaldama ka soolist elementi.

- Naised on kõikidel tasanditel töötervishoiu ja tööohutuse alaste otsuste tegemisel alaeindatud. Nad peaksid otsustamisprotsessis vahetumalt osalema ning töötervishoiu ja tööohutuse strateegiate koostamisel ja elluviimisel peaksid kajastuma ka naiste seisukohad, kogemused ja oskused.
- Sooliste aspektide arvestamise ja käsitlemise kohta uurimistööde lähenemisviisides, protsessides, konsultatsioonides ja otsuste tegemisel, vahendites ja meetmetes leidub edukaid näiteid. Olemasolevaid kogemusi ja vahendeid tuleks teistega jagada.
- Kuigi üldised tendentsid naiste töötingimuste ja olukorra osas on liikmesriikides ja kandidaatriikides sarnased, esineb üldiste tendentside piires ka riikidevahelisi erinevusi. Iga riik peaks uurima oma konkreetset töötervishoiu ja tööohutuse sooliste aspektide alast olukorda, et kavandada sobivaid meetmeid.
- Töötervishoiu ja tööohutuse terviklik käsitlemine, mis hõlmaks töö ja isikliku elu kokkupuutekohti ning töökorralduse ja tööhõive laiemaid küsimusi, parandaks tööga seotud riskide ennetamist, mis toob kasu nii naistele kui ka meestele.
- Naised ei ole homogeenne rühm ja mitte kõik naised ei tööta traditsioonilistel "naiste" töökohtadel. Sama kehtib meeste kohta. Tervikliku lähenemisviisi puhul on vaja võtta arvesse mitmekesisust. Töö ja isikliku elu vahelise tasakaalu parandamiseks kasutusele võetavates meetmetes tuleb arvestada nii naiste kui ka meeste töögraafikuid ja need peavad olema soodsad mõlemast soost töötajatele.

Naiste ja meeste erinevad töö- ja koduse elu situatsioonid

Kutsealade tugeva soolise eraldatuse tõttu ELi tööjõuturul töötavad mehed ja naised erinevates töötingimustes ning nende tööle esitatavad nõudmised ja tööpinged on erinevad, isegi kui nad töötavad samas majandussektoris ja samal kutsealal. Eraldatus valitseb nii sektorite vahel kui ka sama sektori eri töökohtade vahel ja isegi samale töökohale tööle võetud naised ja mehed täidavad sageli erinevaid ülesandeid. Töökohtade vahel valitseb ka tugev vertikaalne eraldatus, sest mehed töötavad tõenäolisemalt kõrgemal ametikohtadel. Osalise ajaga töökohtadel on valdavalt naised, mis toob töökohtade soolise eraldatuse veel rohkem esile.

Töötervishoiu ja tööohutust mõjutavad ka muud soolised erinevused töötingimustes. Madalalpalgalistele ja ebakindlatele töökohtadele on tervisele rohkem naised, mis mõjutab ka nende töötingimusi ja riske. Naised kalduvad püsima samal töökohal kauem kui mehed, mistõttu nende kokkupuude töökoha riskidega on pikaajalisem. Töötajatega konsulteerimine ja nende kaasamine on riskide eduka ennetamise juures tähtis tegur, kuid naised töötavad sageli töökohtadel, kus ametiühingud on nõrgalt esindatud, ning nad osalevad kõikidel tasanditel vähem otsuste tegemises.

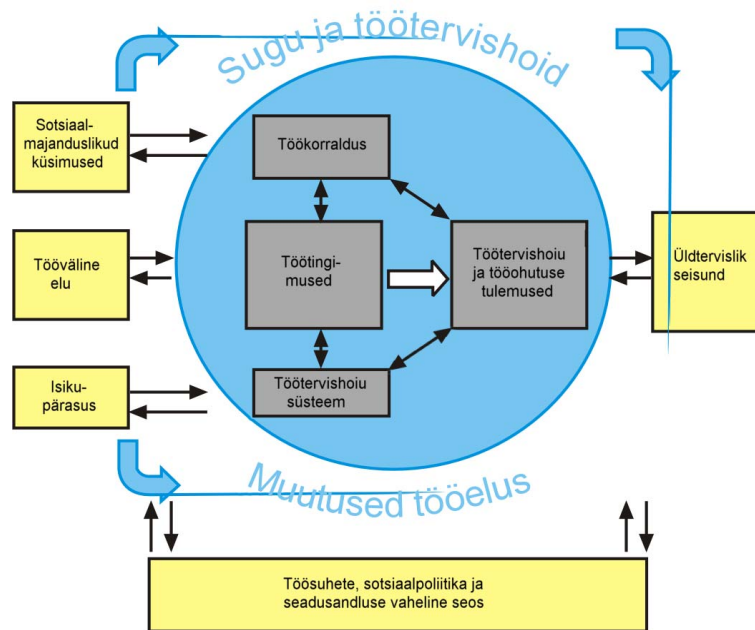
Sooline ebavõrdsus nii töökohal kui ka väljaspool tööd mõjutab naiste töötervishoiu ja tööohutust ning laiemad diskrimineerimise küsimused on tervisele tugevalt seotud. Naised teevad endiselt ära suurema osa mittetasustatavatest majapidamistööstest ning hoolitsevad laste ja lähedaste eest isegi täiskohaga tööl käies. See pikendab oluliselt nende tööpäeva ja avaldab neile lisasurvet, eriti kui töökorraldus ei sobi koduse eluga kokku.

¹ «Kohanemine muutustega töös ja ühiskonnas: ühenduse uus töötervishoiu- ja tööohutuse alane strateegia 2002-2006». Euroopa Komisjoni teatis, K(2002) 118 lõplik

Mõned näited riskide ja tervisele avalduvate mõjude soolistest erinevustest

Risk/mõju tervisele	Rohkem kokkupuudet/ sagedamini	Märkused
Õnnetused	Meestel	Meestel sagedamini, isegi pärast korrigeerimist naiste lühema tööajaga.
Käte vaevused	Naistel	Sageli mõnedel naiste väga korduva iseloomuga töödel, näiteks "kergetel" montaažitöödel ja andmete sisestamisel, mille puhul nad töömeetodeid eriti muuta ei saa.
Raskuste tõstmine	Meestel	Kuid näiteks koristustöödel, tootlustuses ja hooldustöödel kannatavad naised raskuste tõstmisest ja kandmisest põhjustatud vigastuste all.
Stress	Naistel	Sagedased mõlema soo puhul, kuid "naiste tööle" iseloomulike stressitegurite hulka kuuluvad seksuaalne ahistamine, diskrimineerimine, madala staatusega tööd, milles saab vähe ise midagi muuta, emotsionaalselt pingeline töö ning tasulise töö ja koduse mittetasustatava töö topeltkoormus.
Elanikkonnapoolne vägivald	Naistel	Naistöötajad puutuvad elanikkonnaga rohkem kokku.
Müra/kuulmise halvenemine	Meestel	Näiteks tekstiili- ja toiduainetetööstuses töötavatel naistel.
Vähk kutsehaigusena	Meestel	Sagedamini näiteks teatavates tootmissektorites töötavatel naistel.
Astma ja allergiad	Naistel	Näiteks tervishoius kasutatavate puhastusainete, steriliseerimisvahendite ja lateksist kaitsekinnastes sisalduva tolmu tõttu ning tekstiili- ja rõivatööstuses esineva tolmu tõttu.
Nahahaigused	Naistel	Näiteks märgade kättega töötamise tõttu tootlustuses või naha kokkupuutumise tõttu puhastusainete ja juuksuritöös kasutatavate kemikaalidega.
Nakkushaigused	Naistel	Näiteks tervishoiu alal või lastega töötamisel.
Ebasobivad töö- ja kaitsevahendid	Naistel	Paljud tööriivad ja seadmed on mõeldud "keskmisele mehele" ning põhjustavad paljudele naistele ja "mittekeskmistele" meestele probleeme.
Reproduktiivne tervis	Mõlemal	Arvestamata jäetud valdkonnad on viljakus, menstruaaltsüklihäired, menopaus ja meeste reproduktiivne tervis.
Ebasobiv tööaeg	Mõlemal	Meestel on tõenäolisemalt väga pikad tasustatavad tööpäevad, kuid naised teevad rohkem mittetasustatavat tööd kodus. Mõlemal on vaja tööd ja isiklikku elu paremini tasakaalustada.

Mudel, mis näitab, kus võib esineda töötervishoidu ja tööohutust mõjutavaid soolisi erinevusi

Sooliste erinevuste tunnistamine ja arvessevõtmine

Tervise halvenemise vältimine ja hea enesetunde edendamine tööl on tähtsad nii naiste kui ka meeste töö kvaliteedi seisukohalt. Töö kavandamine, töökorraldus ja töövahendid lähtuvad sageli "keskmise" mehe mudelist, kuigi ELi õigusaktides on talletatud töö töötajatega kohandamise põhimõte. Naiste töö kergendamine kergendab ka meeste tööd. Aruanne hõlmab sootundliku lähenemisviisi kasutamist uurimistegevuses ja protsessides, sootundliku riskianalüüsi läbiviimist on kokkuvõtlikult käsitletud eraldi teabelehel. Lisateave on esitatud agentuuri kodulehe spetsiaalses osas (vt Lisateave).

Lisateave

Agentuuri aruandes "Gender issues in safety and health at work – A review" ("Töötervishoiu ja tööohutuse soolised aspektid – ülevaade") esitatakse lisateavet naistöötajate riskide ja nende ennetamise kohta ning soolise lähenemisviisi kasutamise kohta.

Seda aruannet võib lugeda aadressil:

<http://agency.osha.eu.int/publications/reports/209/en/index.htm>

Teabelehte nr 43 sooliste aspektide arvestamise kohta riskide ennetamisel võib lugeda aadressil: <http://agency.osha.eu.int/publications/factsheets/>

Agentuuri kodulehel on esitatud lingid naiste töötervishoiu ja tööohutuse kohta lisateabe leidmiseks aadressil: <http://gender.osha.eu.int>